

Het embryo als winstobject

Katholiek Nieuwsblad, 27 oktober 2006

door Ben van de Venn

[KatholiekNieuwsblad](#)

“Wij zijn een katholieke universiteit én wij zijn voorstander van embryonaal stamcelonderzoek”, verklaarde de rector van de Katholieke Universiteit Leuven onlangs. Mgr. Leonard van Namen neemt openlijk stelling tegen dit soort onderzoek. De Belgische gynaecoloog dr. André Devos steunt mgr. Leonard.

In de katholieke universiteiten in de lage landen bestaat al jaren een conflict tussen de dagelijkse medische praktijk en de leer van de katholieke Kerk. De uitspraak van de Leuvense rector Marc Vervenne bij de opening van het academisch jaar 2006-2007 bevestigt deze constatering onomwonden. “In bio-ethische kwesties plaatst de KU Leuven het belang van de patiënt boven het geloof”, zei hij. En hij voegde daar aan toe: “Ja wij zijn een katholieke universiteit én wij zijn voorstander van embryonaal stamcelonderzoek met overtollige embryo’s van ivf-behandelingen, ook al heeft het Vaticaan daar een andere mening over.” Tegen deze inconsequente houding keert de Namense bisschop André Mutien Leonard zich (zie ook zijn column in KN54). Hij roept de Leuvense academici op tot een meer “profetisch en creatief” biomedische onderzoek.

Van pil tot IVF

De huidige instelling van de KU Leuven is het resultaat van een jarenlange ontwikkeling. Professor Ivo Brosens, hoogleraar gynaecologie, beschrijft dat proces in zijn onlangs verschenen boek *The challenge of Reproductive Medicine at Catholic Universities* (Uitg. Peeters-Leuven) “Brosens heeft tijdens zijn academische loopbaan de hele evolutie aan de Leuvense universiteit van binnenuit meegemaakt,” zegt de Belgische gynaecoloog en obstetricus (verloskundige) dr. André Devos. “We lezen hoe de anticonceptiepil werd geïntroduceerd in de jaren ’70. Begin jaren ’80 volgde de voorloper van de huidige morning-afterpil, als oplossing voor ‘onbeschermd’ geslachtsgemeenschap. Daarna kwam sterilisatie op het programma te staan. In 1982 werd dan de eerste ivf-baby geboren. De invoering van abortus kwam in Leuven tot stand evenals zogenaamde ‘embryo-reductie’ bij meerlingzwangerschappen.” Recentelijk heeft de universiteit een nieuw instituut voor stamcelonderzoek opgericht om zodoende Catherine Verfaillie te kunnen aantrekken. Deze oorspronkelijk uit Leuven afkomstige onderzoekster vertrok uit de VS omdat Bush een veel restrictiever beleid voert inzake het gebruik van embryo’s voor isoleren van stamcellen.

Positieve ontwikkeling

“Maar”, tekent Devos aan, “er zijn ook onderzoeksgebieden uitgebouwd die mijns inziens geen ethische conflicten met zich meebrengen. Foetale chirurgie bijvoorbeeld, biedt steeds meer mogelijkheden om bepaalde handicaps al in de moederschoot te behandelen. Naast stamcelonderzoek met cellen van volwassenen en met uit de navelstreng verkregen cellen, is dit een terrein dat aanmoediging verdient.” Dat is ongetwijfeld wat mgr. Leonard bedoelt als hij de universiteit aanspoort tot “profetisch en creatieve” wetenschapsbeoefening.

Winstverwachting

“Natuurlijk heeft een universiteit als die van Leuven te kampen met financiële problemen. Op een van de laatste vergaderingen van het VVOG (Vlaamse Vereniging voor Obstetrie en Gynaecologie) zei de voorzitter: ‘Wij kunnen niet zonder de firma’s.’ Bedoeld wordt de farmaceutische industrie. Ik denk dat daar de kern van de zaak ligt. Er moeten overal compromissen gesloten worden, zelfs in wetenschappelijke publicaties. Er zijn mensen die het ‘goede nieuws’ van de farmaceutische ontwikkeling namens de firma’s overal gaan verkondigen. Het geld voor het zeer dure onderzoek komt van de sponsorende firma’s. Er gaan miljarden in de richting waar winstverwachting het hoogst is: ivf-industrie, abortiva en contraceptiva, chemotherapie voor de snel toenemende borstkankers en de regeneratieve geneeskunde met het stamcelonderzoek.”

Farma-industrie

“Stamcellen leveren materiaal voor nieuw weefsel dat zieke lichaamsdelen kan vervangen. Van daar de naam regeneratieve geneeskunde. De verwachtingen van het embryonaal stamcelonderzoek worden flink overdreven om zware investeringen los te weken. De Franse prof. Paul Huriel (president van het Institut Curie te Parijs) gaat ervan uit dat de markt van stamcellen in de regeneratieve geneeskunde goed is voor zo’n 150 miljard dollar.

Intussen blijft onderzoek en promotie van natuurlijke geboorteregeling (NFP) verweesd achter, een voor de hand liggende taak voor een katholieke universiteit naar mijn mening. Ik ben ervan overtuigd dat de Leuvense professoren ook NFP-promotie zouden doen, als ze niet financieel afhankelijk zouden zijn van de farma-industrie.”

Natuurlijke geboorteregeling

Ingrijpender is het probleem van de ethische verblinding aan de Leuvense Alma Mater. Een hele generatie docenten is in de roes van de jaren zestig blijven vastzitten. De pil was net op de markt, Humanae Vitae verscheen, Leuven protesteerde. Devos: “Ik was zelf ook tegen Humanae Vitae – en net als de andere collega’s zonder de encycliek gelezen te hebben. Dus schreef ik de ene pil na de andere voor. Maar omdat ik het mij kon permitteren met mijn privé-praktijk werkelijk naar vrouwen te luisteren, ontdekte ik dat veel vrouwen die pil met grote tegenzin namen. Toen dacht ik: er moet toch een oplossing zijn. Vruchtbaarheid en zwangerschap zijn toch geen ziekte? Zo ben ik terecht gekomen bij dokter Anna Flynn in Engeland die een centrum gesticht had voor natuurlijke geboorteregeling (NFP). Daarna ben ik samen met Pierre Hernalsteen begonnen hier ook centra te stichten, in Oost-Vlaanderen, in Antwerpen, in Brabant en in West-Vlaanderen. De NFP-methode is niet altijd gemakkelijk, maar het grote voordeel is dat het een zaak van man en vrouw wordt, wat de relatie bevordert. Bij anticonceptie moet de vrouw alles alleen dragen. De pil is geen bevrijding geweest en feministen van het eerste uur, zoals Shere Hite en Germaine Greer, geven dat nu ook eerlijk toe.”

Ontmenselijking

In Leuven blijken het vooral moraaltheologen (vaak priesters) te zijn die niet inzien wat de ideologie van de seksuele revolutie teweeggebracht heeft. Bio-ethici geven de indruk dat kerkelijke documenten als Donum Vitae en Evangelium Vitae wetenschappelijk achterhaald zijn. Devos: “Het tegendeel is waar. Wetenschappelijk biologisch onderzoek heeft al decennia geleden aangetoond dat na de bevruchting van de eicel door een zaadcel er een uniek wezen ontstaat dat in deze vorm nooit meer zal terugkeren. Maar door te stellen dat er pas sprake is van een individuele persoon na de innesteling van de eicel in de baarmoeder, ontmenselijkt men het embryo in de eerste veertien dagen. Zo kan men het als louter biologisch materiaal voor wetenschappelijk onderzoek gebruiken. In deze visie herdefinieert men de zwangerschap door die niet bij de bevruchting, maar pas bij de innesteling te laten plaatsvinden.

Met deze ‘geniale’ bio-ethische ingreep kan men ook het gebruik van de morning-afterpil, die de innesteling verhindert, vergoelijken. Niet vreemd dus dat er momenteel in België meer dan tienduizend van deze pillen per maand verkocht worden. Meisjes tot 21 kunnen die gratis bij een apotheker krijgen. Een sterk voorbeeld van het hellend vlak waarop men zich begeeft wanneer bepaalde grenzen worden overschreden.”

Open dialoog

Waarschuwingen zoals mgr. Leonard die afgeeft, zijn dus geen overbodige luxe. Er moet dringend een open dialoog komen met mensen als rector Vervenne, die vinden dat het geloof geen rol mag spelen bij het wetenschappelijk onderzoek aan de KU Leuven.

Het leven van elke persoon is beschermwaardig en kan niet opgeofferd worden aan de gezondheid van andere mensen, zoals bij embryonaal stamcelonderzoek gebeurt. De bescherming van het menselijk leven vanaf de conceptie tot de natuurlijke dood is niet meer dan een burgerplicht in een beschaafd land.

Risico's en toepassingen

Risico's met embryonale stamcellen

- Nog geen klinische toepassingen
- Weinig succes met dierproeven
- Overdreven vermenigvuldiging
- Neiging tot vorming van gezwellen en kankers

Ethische problemen

- Vernietigen van overtollige en nieuw aangemaakte embryo's
  - Klonen in geval van afstoten van de cellen
- Experimenteren op de mens zonder therapeutisch doel wordt mogelijk

Zonder bezwaren

Enkele actuele klinische toepassingen met volwassen stamcellen, waartegen geen ethische bezwaren bestaan:

- Kanker: leukemieën
- Bloedarmoede: van diverse oorsprong
  - Been- en kraakbeenafwijkingen
- CVA (cerebrovasculair accident) beroerte
  - Herstel van hartweefsel
- Ziekte van Parkinson: zenuwstamcellen van de patiënt of stamcellen uit het oog
  - Maagslijmvlies: herstel van maagzweren
- Huid: herstel door stamcellen van haarfollikel van patiënt

Overgenomen met toestemming van Katholiek Nieuwsblad.